

Всѣде сѣм сам, —
И слепите видеха,

Неговата самоцел — като поезия и като живот — е била в продължение на един период от време твърде дълъг, уморителен и убийствен — и мъртав! — достатъчно самосъзнаваща се и властна, за да не разруши колебанията в сред самотността на твореца, а напротив, му е възлагала задачи, окръжавала го е със светлина на дълбоките и съответстваща на неговата *голяма индивидуалност*, философията да стане изразителя на чувството на един неопантеизъм, като отражение на природата, отразена в него. И тъкмо чрез поетическото възвръщане на тая природа, на тая нова действителност, логична или нелогична, на вжн, на самата нощ е последният замах на поета. Да се подчини на тая висока и самопроизволна измама е в същност призиванието и на изкуството. И тоя ясно съзнава, че тая служба би била голяма цел на неговото *Човешко безсилие*.

П. Добричлиев

ПРИРОДАТА У П. П. СЛАВЕЙКОВ

В схващанията си за природата П. П. Славейков е пантеист. На всекъде той вижда хармония и единство: според него природата е одухотворена от свят Елей, разлян по цялото ѝ продължение, който изхожда из лоното на чудотворния съсъд — из лоното на майката природа. Който непрестано се превръща в един безкраен кръговрът от него, в човека и обратно. И Господ знай ще спре ли некой път. Блажен е който пий този елей — страдае, мисли, люби и купней.

П. П. Славейков е обожател на пантеистите Б. Спиноза, В. фон Гете, П. Б. Шели, заедно с тях и той чувствава в природата силата и могъществото на един виш дух.

Едно отражение на неговото природообожаване намираме в обожаването на звяра в човека и в неговия култ на духовна красота. До това зряло-художествено и философско схващане на природата поета се е домогнал последователно. Дълго време той се е лутал в безпътица. Неговото художествено развитие се протака през чертозите на Фрина, в творческата мощ на Перикъл и най-после в самочувствието на неговата собствена природа.*

*) Живот — сп „Деница“ год. II, кн. I. 1891 година